

Rift om studieplassene i utradisjonelle språkfag

Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen – Notat 3/2014

Samordna opptak (SO)¹ har publisert søkertallene for studieåret 2014-15. Tallene viser at det er rift om studieplassene i de språkene som tradisjonelt ikke undervises i skolen, som f.eks. japansk og tegnspråk. Samtidig er det relativt få søkere per plass hos studietilbudene i de store skolespråkene engelsk, fransk, spansk og tysk.

Årets statistikk fra Samordna opptak viser at ca. 4100 søkere som førstevalg har krysset av for studieprogrammer hvor engelsk, fransk, spansk, tysk eller et annet fremmedspråk inngår i navnet på studiet. Tallet inkluderer årsstudier, bachelorprogram og lektorutdanninger m.m, og i likhet med i fjor utgjør det ca. 3% av alle søkere til høyere utdanning. Engelsk eller andre fremmedspråk tilbys også som en valgfri del av en rekke andre studieløp, f.eks. en del MA-studier, men gjennom tallene fra Samordna opptak er det dessverre ikke mulig å få en oversikt over de lokale opptakene innenfor hver utdanningsinstitusjon.

Engelsk

Engelsk er et relativt stort fag, og de fleste høgskolene og universitene tilbyr engelsk enten som separat studium eller som en del av lærer-/lektorutdanningen. I år er engelsk førstevalget til omtrent 1800 søkere, og dette er omtrent like mye som de siste to årene.

Søkerne er ulikt fordelt over studiestedene. Bachelor-gradene i engelsk på Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nesna har omtrent dobbelt så mange tilgjengelige studieplasser som førstevalgssøkere. Bachelorgraden i engelsk ved Høgskolen i Nord-Trøndelag har imidlertid tre førstevalgssøkere per studie plass. Jevnt over er konkurransen om plassene mye større for årsstudium enn for bachelorgrader.

Tall for alle engelskstudier står i tabell 1 i slutten av dette dokumentet.

Fransk, spansk og tysk

Fransk, spansk og tysk er de tre dominerende språkene i skolen: hele 99% av elevene i ungdomsskolen og i videregående opplæring som har fremmedspråk, følger undervisning i ett av disse tre språkene. Førstevalget

---

¹ Tallene er hentet fra www.samordnaopptak.no.

til litt over 1200 personer som starter på høyere utdanning i år er å fortsette med et av disse tre språkene. Dette tallet omfatter også UiBs lektorutdanning i engelsk, fransk og tysk, NTNUs lektorutdanning i språkfag, UiA sine lektorutdanninger med fremmedspråk og UiOs lektorutdanning i fremmedspråk. Dette er en økning fra i fjor, da 1100 personer søkte om det samme.

Også her er det stor forskjell fra studium til studium og fra sted til sted. Årsstudiene i Halden og Oslo har relativt god søking, gjerne mer enn dobbelt så mange førstevalgssøkere som plasser. Dette gjelder også for lektorutdanningene i Bergen og Oslo. Samtidig er det en rekke tilbud med færre førstevalgssøkere enn plasser, f.eks. i Kristiansand og Trondheim.

Se også tabell 2 i slutten av dette dokumentet.

Andre fremmedspråk

Andre fremmedspråk enn fransk, spansk og tysk blir sjeldent tilbudt i skolen, men er populære blant studentene. I overkant av 1000 studenter har fremmedspråk som f.eks. japansk og tegnspråk som sitt førstevalg. Dette tallet er på samme nivå som i fjor.

Det er få utdanningsinstitusjoner i Norge som tilbyr disse fagene, og det er ofte påfallende mange søkere per studie plass. Dette gjelder spesielt a) de geografisk nære, men lingvistisk fjerne språkene samisk og tegnspråk og b) de geografisk óg lingvistisk fjerne øst-asiatiske språkene kinesisk og japansk. Også arabisk, italiensk og portugisisk har mange søkere per tilgjengelige plass.

Se tabell 3-6 i slutten av dette dokumentet.

Kø for noen studier, restplasser igjen på andre

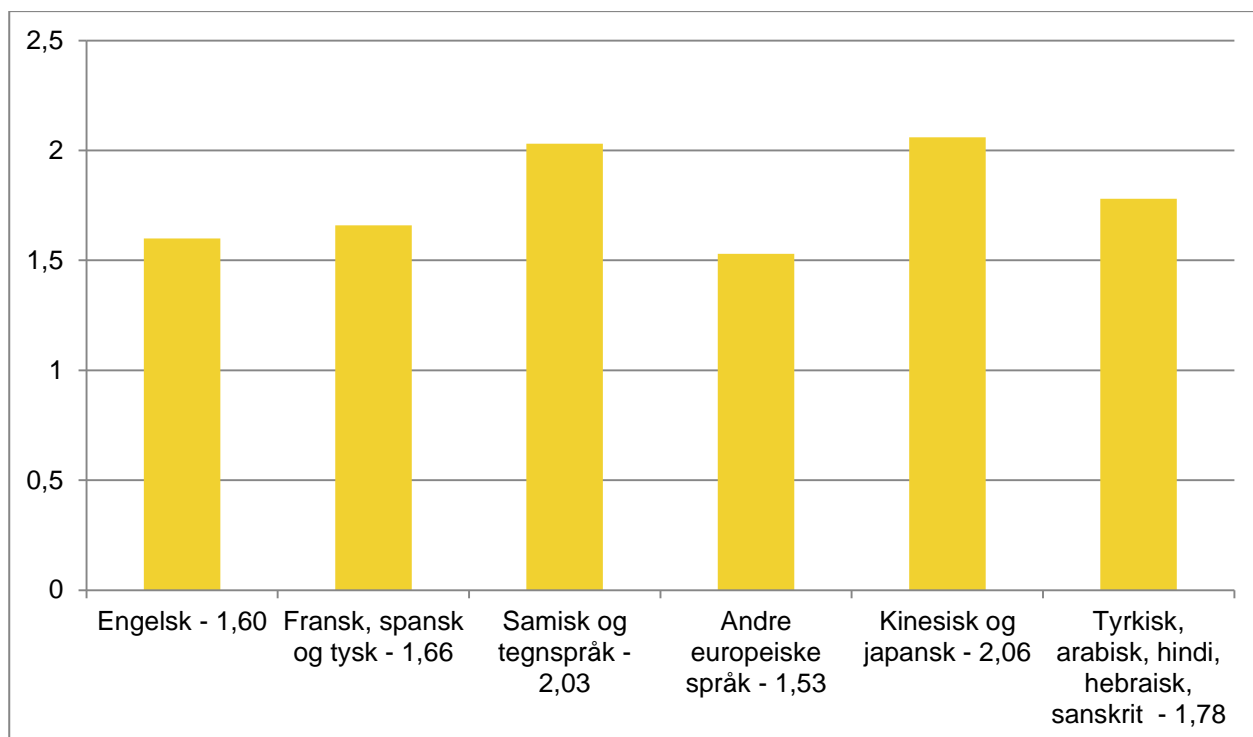
Antall søkere med engelsk eller et annet fremmedspråk som førstevalg har økt fra ca. 3900 i fjor ca. 4100 i år. Økningen er litt større enn økningen i det totale antallet søkere til høyere utdanning. Antall studie plasser i språkfag har også gått opp, noe som betyr at det er omtrent like mange søkere per plass som i fjor. Antall førstevalgssøkere i opptaket i 2014 ligger i snitt på 1,67; i fjor var dette tallet 1,68.

I noen språkfag er konkurransen hardere enn i andre, og man ser tydelige forskjeller om man deler språkene inn i grupper grovt basert på geografisk nærhet til Norge, se graf 1 på neste side. De store skolespråkene engelsk, fransk, spansk og tysk er ikke vanskeligere å komme inn på enn gjennomsnittet. Det er fortsatt nokså laber interesse for studier i klassiske språk, samtidig som italiensk og portugisisk utmerker seg som populære tilbud.

Blant studiene med over gjennomsnittet hard konkurranse om plassene, utmerker spesielt de fjerne språkene fra Øst-Asia seg. Det er heller ikke lett å komme inn på samisk og tegnspråk, to «fjerne» språk som hører

hjemme i Norge. Studentene ser altså ut til å være spesielt interesserte i språk som er *nære* (men sjeldent undervist i skolen) eller språk som er riktig *ferne*.

Graf 1: Antall førstevalgssøkere per studieplass, Samordna opptak 2014-15.

Utsiktene for fremmedspråk i skolen: mangel på lærere?

Da fjorårets søkertall ble publisert uttrykket Fremmedspråksenteret en viss bekymring for at det framover kan oppstå mangel på lærere i engelsk og fremmedspråk. Situasjonen er uendret, det fortsetter å være få studenter som tar bachelorgrader i fransk, spansk og tysk. Skoler tilbyr som regel tysk, fransk og/eller spansk som fremmedspråk, men søkertallene til høyere utdanning gir ikke noen garanti for at det vil være nok fagfolk til å opprettholde tilbudene landet rundt i fremtiden. Noen av årsstudiene og lektorutdanningene i engelsk og fremmedspråk har relativt mange søkere, men det er usikkert om disse alene vil kunne sørge for tilstrekkelig påfyll til lærerstanden.

En mulighet for å løse en evt. framtidig språklæremangel er å jobbe aktivt for bedre rekruttering til lærerutdanningene i skolespråkene fransk, spansk og tysk. Et alternativ er at flere skoler starter tilbud i språk som arabisk, japansk, portugisisk eller tegnspråk. Disse språkene er populære studievalg i dag, og det er derfor rimelig å anta at Norge vil ha en respektabel mengde fagfolk i fremtiden. Med andre ord er ett mulig scenario for fremtidens fremmedspråkundervisning at en viss andel av skolene bytter ut fransk, spansk og/eller tysk med helt andre språk.

Per i dag ser det imidlertid ut som populære studievalg på høyere utdanning innen språk er nettopp de språkene som *ikke* undervises i skolen. Det er to mulige forklaringer på hvorfor mange studenter satser på språk som tegnspråk, japansk og arabisk, mens få satser på fransk, spansk og tysk: 1) yngre generasjoner i

Norge er jevnt over mer interesserte i disse språkene enn i fransk, spansk og tysk eller 2) ungdom i Norge ønsker etter videregående opplæring først og fremst å studere språk som de ikke hadde anledning til å lære tidligere i sin skolegang.

Dermed finnes det ingen garanti for at å introdusere språk som tegnspråk, japansk og arabisk i skolen vil være en varig løsning for fremmedspråkfaget. Med andre ord: Om det blir mer vanlig å lære språk som japansk, arabisk og tegnspråk på skolen, er det mulig at deres popularitet vil falle innen høyere utdanning. Uansett vil videre forskning kreves for å komme dypere til bunns i denne problemstillingen.

Halden, september 2014

Eskil Olaf Vestre

Tabell 1: Studenter med engelsk som førstevalg, Samordna opptak 2014-2015.

Sted	Studium	Plasser	Søkere	Søkere/Plass
		1112	1781	1,60
HiB	Grunnskolelærer 1.-7. trinn med engelsk	36	51	1,42
HiF	Engelsk			
HiHm	Lektorutdanning i engelsk, Hamar	15	24	1,60
HiHm	Engelsk, Hamar	25	34	1,36
HiNe	Engelsk	10	5	0,50
HiNT	Engelsk, Levanger	10	28	2,80
HiOA	Grunnskolelærerutd 5.-10. trinn med engelsk	53	119	2,25
HiSF	Engelsk	25	32	1,28
HiT	Engelsk, Bø	30	26	0,87
HiT	Engelsk, deltid, nett- og samlingsbasert, Bø	50	89	1,78
HBV	Engelsk, årsstudium	15	41	2,73
HBV	Språkfag, Engelsk	15	21	1,40
HiØ	Engelsk, Halden	40	56	1,40
HSB	Engelsk, årsstudium, Stord	25	25	1,00
HVO	Engelsk	50	33	0,66
HVO	Engelsk, deltid	20	9	0,45
NTNU	Lektorutdanning språkfag/engelsk	45	102	2,27
NTNU	Engelsk	50	58	1,16
NTNU	Engelsk, årsstudium	50	126	2,52
NTNU	Europastudier med fremmedspråk, engelsk	30	37	1,23
UiA	Lektorutdanning med engelsk i 1. studieår	10	36	3,60
UiA	Engelsk	40	29	0,73
UiA	Engelsk, årsstudium	65	75	1,15
UiA	Oversetting og interkulturell kom., engelsk	25	22	0,88
UiB	Engelsk	70	91	1,30
UiB	Engelsk, årsstudium, start vår	20	44	2,20
UiN	Engelsk	15	8	0,53
UiN	Engelsk, årsstudium	20	28	1,40
UiO	Engelsk	70	128	1,83
UiO	Engelsk, årsstudium	55	250	4,55
UiS	Engelsk språk og litteratur	30	39	1,30
UiS	Engelsk	48	70	1,46
UiT	Engelsk	50	45	0,90

Tabell 2: Studenter med fransk/spansk/tysk som førstevalg, Samordna opptak 2014-2015.

Sted	Studium	Plasser	Søkere	Søkere/Plass
		731	1215	1,66
HiT	Spansk, Bø	10	10	1,00
HiØ	Fransk, Halden	40	75	1,88
HiØ	Spansk, Halden	40	116	2,90
HiØ	Tysk, Halden	35	88	2,51
NTNU	Lektorutdanning språkfag/fransk	7	3	0,43
NTNU	Lektorutdanning språkfag/tysk	5	5	1,00
NTNU	Europastudier med fremmedspråk, fransk	10	12	1,20
NTNU	Europastudier med fremmedspråk, spansk	10	11	1,10
NTNU	Europastudier med fremmedspråk, tysk	10	4	0,40
NTNU	Fransk	8	9	1,13
NTNU	Fransk, årsstudium	20	30	1,50
NTNU	Spansk	40	70	1,75
NTNU	Tysk	5	7	1,40
NTNU	Tysk, årsstudium	20	31	1,55
UiA	Fransk	10	5	0,50
UiA	Spansk	20	30	1,50
UiA	Tysk	10	2	0,20
UiA	Lektorutdanning med fremmedspr. i 1. studieår	10	6	0,60
UiB	Lektorutdanning i engelsk, fransk eller tysk	32	79	2,47
UiB	Fransk	18	14	0,78
UiB	Fransk, årsstudium, start vår	10	10	1,00
UiB	Spansk språk og latinamerikastudier	45	42	0,93
UiB	Spansk språk og latinamerikastudier, år, start vår	20	23	1,15
UiB	Tysk	17	4	0,24
UiB	Tysk, årsstudium, start vår	10	7	0,70
UiO	Lektorprogrammet, fremmedspråk	65	121	1,86
UiO	Fransk	35	49	1,40
UiO	Fransk, årsstudium	35	93	2,66
UiO	Spansk	38	46	1,21
UiO	Spansk, årsstudium	36	118	3,28
UiO	Tysk	25	21	0,84
UiO	Tysk, årsstudium	35	74	2,11

Tabell 3: Studenter med samisk/tegnspråk som førstevalg, Samordna opptak 2014-2015.

Sted	Studium	Plasser	Søkere	Søkere/Plass
		153	310	2,03
HiB	Tegnspråk og tolking	24	37	1,54
HiOA	Tegnspråk, årsstudium	25	83	3,32
HiOA	Tegnspråk og tolking	25	58	2,32
HiST	Tegnspråk	20	65	3,25
HiST	Tegnspråk og tolking	25	22	0,88
SA/SH	Samisk barnehagelærerutdanning			
SA/SH	Samisk grunnskolelærerutdanning 1.-7. trinn	12	17	1,42
SA/SH	Samisk språk og litteratur			
SA/SH	Samisk grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn	12	15	1,25
UiT	Nordsamisk som fremmedspråk, Tromsø	10	13	1,30

Tabell 4: Studenter med andre europeiske språk som førstevalg, Samordna opptak 2014-2015.

Sted	Studium	Plasser	Søkere	Søkere/Plass
		204	313	1,53
NTNU	Antikkens kultur	10	8	0,80
NTNU	Klassiske fag	5	8	1,60
NTNU	Latin	10	7	0,70
UiB	Gresk	5	2	0,40
UiB	Italiensk	8	15	1,88
UiB	Latin	5	4	0,80
UiO	Antikk kultur og klassiske språk	25	15	0,60
UiO	Italiensk	20	11	0,55
UiO	Italiensk årsstudium	20	80	4,00
UiO	Portugisisk	7	18	2,57
UiO	Portugisisk, årsstudium	16	44	2,75
UiO	Russisk	55	72	1,31
UiB	Russisk	18	29	1,61

Tabell 5: Studenter med japansk/kinesisk førstevalg, Samordna opptak 2014-2015.

Sted	Studium	Plasser	Søkere	Søkere/Plass
		145	298	2,06
UiB	Japansk	25	78	3,12
UiB	Kinesisk			
UiO	Japansk med Japan-studier	60	131	2,18
UiO	Kinesisk med Kina-studier	60	89	1,48

Tabell 6: Studenter med tyrkisk/arabisk/hindi/hebraisk/sanskrit som førstevalg, Samordna opptak 2014-2015.

Sted	Studium	Plasser	Søkere	Søkere/Plass
		93	166	1,78
UiB	Arabisk	8	28	3,50
UiO	India-studier med sanskrit			
UiO	India-studier med hindi	25	18	0,72
UiO	Midtøsten-studier med arabisk	50	107	2,14
UiO	Midtøsten-studier med tyrkisk			
UiO	Midtøsten-studier med hebraisk	10	13	1,30
UiO	Antikk kultur og klassiske språk	25	15	0,60